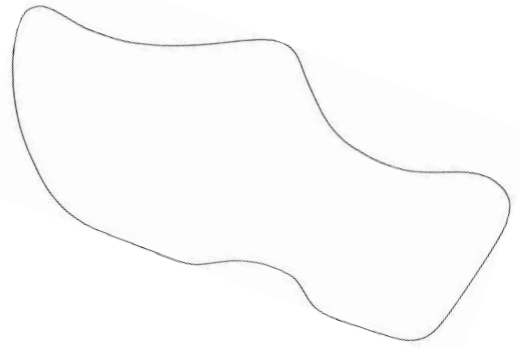
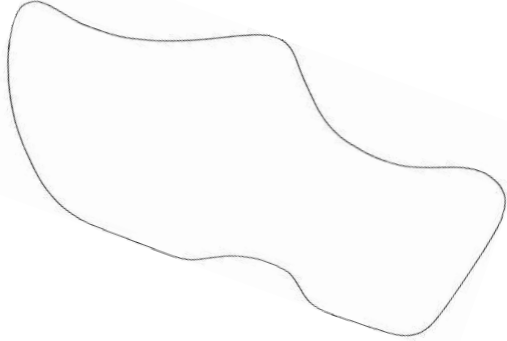

LESBRIEF

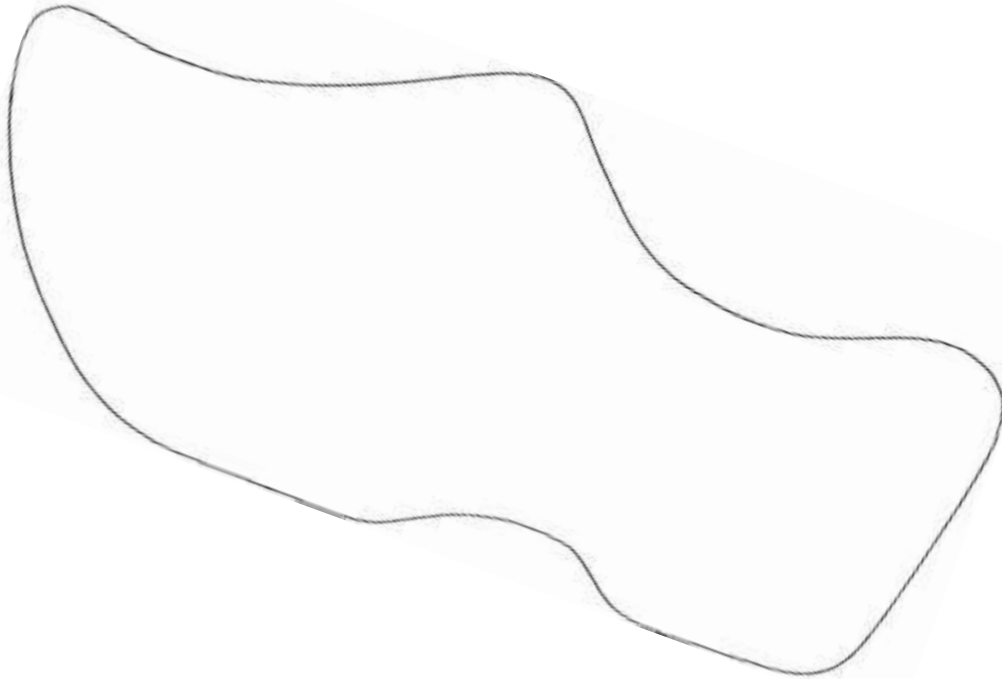
K l o m p e n

Klompemuseum Gebr. Wietzes
Postbus 13, 9765 ZG Paterswolde
Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde
Telefoon: 050 - 3091181
www.klompemuseum.nl

Kl o m p e n

Geschiedenis van de klomp.

Hout wordt al eeuwenlang door mensen gebruikt om er schoeisel van te maken.

Eerst was dat een stuk hout dat onder de voet gebonden werd om die te beschermen tegen vocht, kou en scherpe stenen in de bodem. Later maakte men er meer model aan zodat het gemakkelijker liep en gebruikte men een leren riem om de "schoen" aan de voet te bevestigen. Zo ontstond een soort houten sandaal.

Op stenen vazen uit de Griekse oudheid, die bij opgravingen gevonden zijn, zien we afbeeldingen van toneelspelers die een soort sandaal dragen met een dikke zool gemaakt uit de bast van de kurkeik.

De zolen waren met riemen aan de voet bevestigd. De zolen waren vaak verhoogd met "steltjes" zodat men heel hoog stond. Waarom deed men dat? (a- omdat de grond nat was?, b- omdat men er beter op kon lopen, c- omdat men wilde opvallen?, d- omdat men goed gezien wilde worden?).

Onderstreep het juiste antwoord.

Ook in Nederland heeft men bij opgravingen houten schoeisel gevonden met een leren band over de wreef. Wij noemen dat trippen of platijnen. Op oude schilderijen zie je soms mensen op platijnen met hele lange zolen uitlopend op een punt. Deze platijnen mochten alleen door de rijke edelen gedragen worden.

In het klompenmuseum Gebr. Wietzes in Eelde kun je enkele platijnen zien. Deze zijn afkomstig uit de 15e en de 18e eeuw en zijn bij opgravingen in het centrum van de stad Groningen gevonden.

Ook in andere steden zijn zulke trippen of platijnen gevonden, soms zijn ze nog veel ouder dan die uit Groningen.

Middeleeuwse trippen of platijnen

Klompen zoals wij die nu kennen werden lang geleden al gedragen in Nederland.

In Oldenzaal, Amsterdam en bij Rotterdam zijn klompen in de bodem gevonden uit de 13^e eeuw.

Klomp uit 1280, gevonden bij baggerwerkzaamheden bij Rotterdam.

Zo zie je dat bodemvondsten ons veel kunnen leren over hoe mensen lang geleden leefden. Hoe noem je mensen die zich bezig houden met het onderzoek van de bodem naar oude voorwerpen?

Internationaal Klompenmuseum

Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde

T 050-309 11 81 – W www.klompenmuseum.nl – info@klompenmuseum.nl

In welke landen draagt men klompen?.

We denken vaak dat het dragen van klompen iets typisch Nederlands is. Dat is niet waar. In landen als België en Frankrijk draagt men minstens zoveel klompen. Maar er zijn nog veel meer landen waar men klompen draagt. Eigenlijk vind je ze in alle landen langs de Noordzeekust. Pak de kaart van Europa er maar eens bij en vul de onderstaande lijst in. We beginnen in het zuiden van Europa. De eerste letter staat er al.

P

S

F

E

B

Ne

Du

De

No

Z

Zelfs in Japan zie je klompen. Het zijn mooie zwartgelakte klompen die gedragen worden door priesters.

Japanse priesterklomp

Zoek eens in een woordenboek op hoe je een klomp noemt in:

Frankrijk.....

Engeland

Duitsland

Misschien kun je ook nog in andere talen het woord klomp vinden.

Het gebruik van klompen neemt af. Toch worden in bovengenoemde landen nog veel klompen gemaakt. Ze worden verkocht als souvenir.

Internationaal Klompenmuseum

Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde

T 050-309 11 81 – W www.klompenmuseum.nl – info@klompenmuseum.nl

Verschillende soorten klompen.

In Nederland kennen we twee typen klompen, de "hoge" en de "lage" klomp.

De "hoge" klomp, de z.g. kapklomp, is helemaal van hout met een kap die doorloopt tot boven de wreef van de voet.

Kapklomp

De "lage" klomp de z.g. tripkomp, heeft een grotere opening met over de wreef van de voet een leren riem. De tripkomp komt meer voor op zandgronden. In Friesland wordt deze door mannen en vrouwen gedragen, maar in de zuidelijke provincies alleen door vrouwen.

Tripkomp

In Frankrijk en België worden veel tripkompen gemaakt. Ze zijn daar lager, platter en lichter en worden ook daar alleen gedragen door vrouwen. Vaak worden ze gedragen zonder riem over de wreef. In België (Vlaanderen) noemt men ze "klepperkes". Waaron?

.....

In Zweden, Duitsland en Spanje hebben klompen vaak ook een grotere opening maar is de bovenkant van de kap geheel van leer.

Wat zou het voordeel kunnen zijn van een leren riem of leren bovenkant aan de klomp?

.....

Het model van de klomp varieert ook in Nederland van streek tot streek. In sommige streken is de neus van de klomp rond in andere streken heeft de klomp een spits oplopende neus b.v. de klomp uit Twente. Op de poster "Klompen in Nederland" kun je al die verschillende typen zien.

Iedere klompenmaker had vroeger zijn eigen model en versiering.

In Spanje, Portugal en Denemarken vind je klompen met onder de zool dikke houten noppen de z.g.n. steltjes. Bij sommige van die klompen kun je de noppen er af halen als ze versleten zijn en ze vervangen door nieuwe.

Dat is dus lekker.....

Spaanse steltjesklompen

Internationaal Klompenmuseum

Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde

T 050-309 11 81 – W www.klompenmuseum.nl – info@klompenmuseum.nl

Het maken van klompen.

Klompen worden in Nederland gemaakt van wilgenhout en populierenhout. Wilgen en populieren groeien snel waardoor het hout van deze bomen zacht en licht is. Andere bomen die in Nederland groeien, zoals de eik en de beuk groeien langzaam waardoor het hout van deze bomen zwaar en hard is. Weet je waarvoor eikenhout veel gebruikt wordt?

.....
Voor het maken van klompen is het gemakkelijk dat het houtis.

Voor het dragen van klompen is het prettig dat het houtis.

Waarom is eikenhout niet geschikt voor klompen?.....
.....

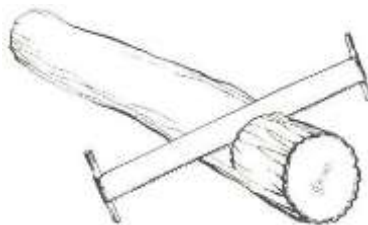
Tegenwoordig worden de meeste klompen gemaakt met grote machines in een fabriek.

Vroeger was het maken van klompen handwerk. De klompenmaker maakte de klompen thuis in de buitenlucht of in een kleine werkplaats. Bijna ieder dorp had een klompenmaker. Ook maakten de mensen zelf op hun boerderij wel klompen.

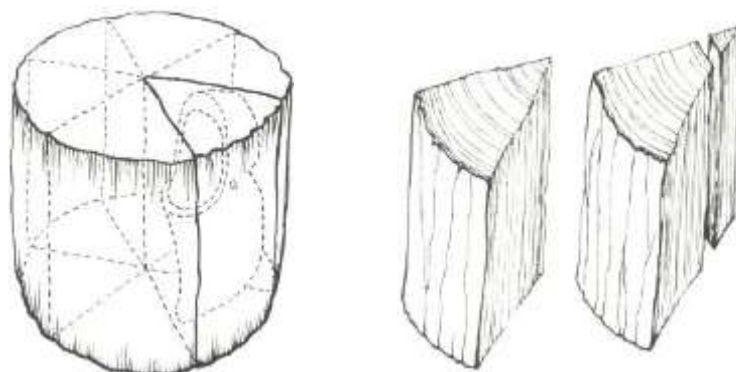
Wie klompenmaker wilde worden leerde het vak van zijn vader of van een baas. Het duurde lang voor je echt een paar mooie klompen kon maken. Vooral het maken van een linker en een rechter klomp die precies elkaars spiegelbeeld waren was moeilijk.

De bomen werden van een houthakker of van een boer gekocht en naar huis gebracht. De bomen werden buiten opgeslagen want het hout mocht niet te droog worden.

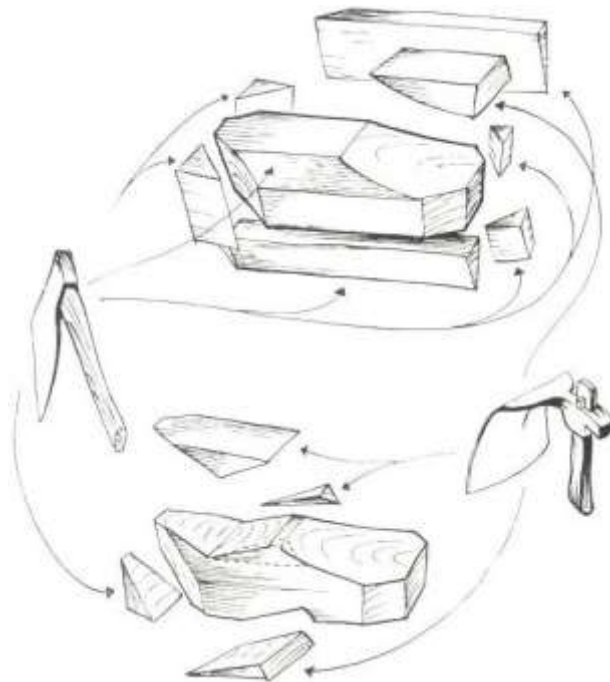
Allereerst werd de boomstam met een grote trekzaag in schijven gezaagd.

Dan werd gemeten hoeveel klompen er uit een bol gemaakt konden worden. Dat was afhankelijk van de dikte van de stam. De bol werd met een bijl in vier of meer stukken gekloofd.

Met een bijl en met een dissel werd aan het houtblok een ruwe vorm gekapt.

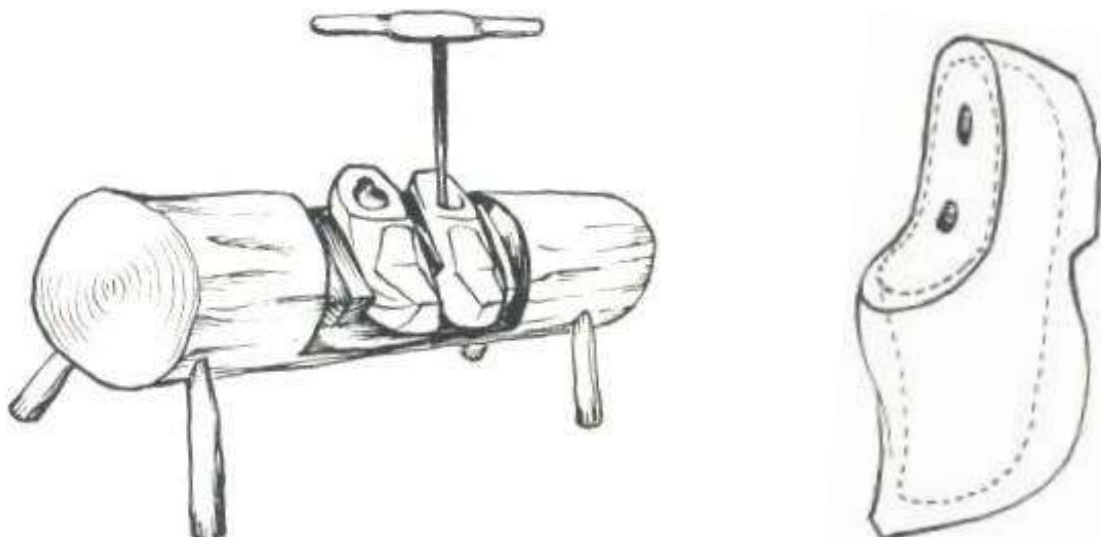

Op een werkbank werd met een paalmes dat aan een kant aan de werk bank vast zat verder vorm aan de buitenkant van de klomp gegeven.

Paalmes

Daarna werden de houtblokken in een werkbank geklemd en met een boor werden er van boven af twee gaten in het blok geboord. Vanuit deze gaten werd verder geboord zodat er een grote opening ontstond. Die opening werd verder uitgediept tot in de neus van de klomp. De binnenkant werd mooi glad gemaakt en zo ontstond langzaam aan een klomp. De buitenkant werd daarna o.a. met een mes verder afgewerkt. Dan werd de klomp aan alle kanten gladgeschuurd.

Voor het maken van klompen waren veel gereedschappen nodig. Hieronder staan er enkele afgebeeld. Schrijf erachter waarvoor je denkt dat ze gebruikt werden.

*Voorboor om de eerste
te boren.*

*Bodemmes om de
glad te maken.*

*Hakhaak om de opstaande kanten van de
glad te snijden.*

Vanaf ongeveer 1920 gebruikte klompenmaker eenvoudige machines, zoals de zaagmachine, de schuurmachine, de kopieermachine en de boormachine. Waarom ging de klompenmaker machines gebruiken?

boormachine

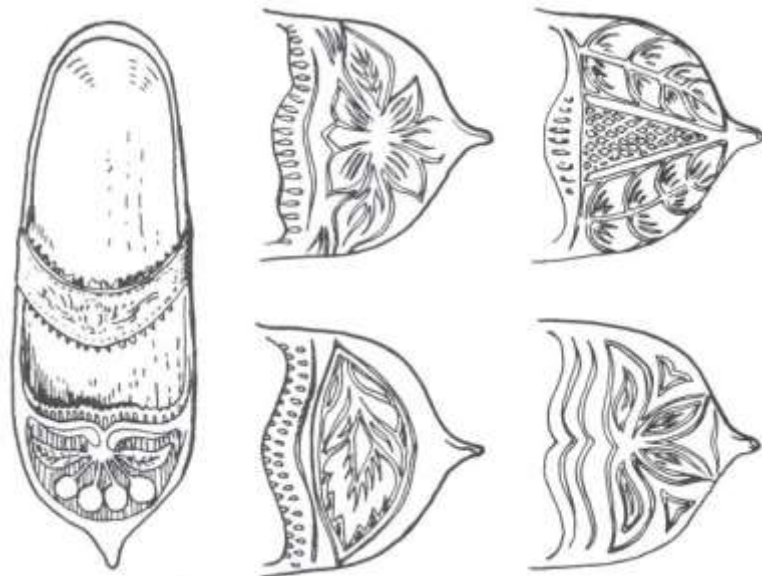
Internationaal Klompenmuseum

Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde

T 050-309 11 81 – W www.klompenmuseum.nl – info@klompenmuseum.nl

Versieringen van de klomp.

Tot aan ongeveer 1920 werden in Nederland klompen niet geschilderd. Werkklompen bleven aan de buitenkant onbewerkt. De klompen voor de zondag en de feestdagen werden gladgeschuurd en versierd met snijwerk, het z.g. ritswerk. Ook dat verschilde van streek tot streek, soms waren dat enkele lijnen rondom de klomp of enkele streepjes op de neus, soms hele mooie motieven. In Frankrijk zijn de klompen vaak fraai versierd met bloemmotieven, in de kuststreek met schelpenmotieven, in de wijnstreken zie je er druiven op afgebeeld. Belgische, Franse en Spaanse klompen zijn vaak zwart gelakt met daarin snijwerk in de houtkleur.

Versieringen van Franse klompen

Na 1920 ging men klompen schilderen. In het algemeen kun je zeggen dat klompen op de kleigrondgebieden zwart werden geschilderd en op de zandgronden geel. De Drentse klomp was geel met een zwarte rand langs de zool. Iedere klompenmaker had daarnaast zijn eigen motieven: bloemblaadjes, streepjes, stippen enz. Vaak zie je aan de bovenkant een aantal stippen, de z.g. knopen. Ze herinneren nog aan de tijd dat men de klompen zoveel mogelijk op schoenen wilde laten lijken. De stippen beeldden toen de vetergaten uit. Waarom wilde men de klomp op een schoen laten lijken.

Het vroegere eiland Marken heeft heel mooie klompen. Ze kunnen mooi met roosjes beschilderd zijn maar ook versierd met houtsnijwerk. Heel bekend zijn de Marker bruidsklompen.

Op welke dag werden die gedragen?

Marker bruidsklomp

Internationaal Klompenmuseum

Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde

T 050-309 11 81 – W www.klompenmuseum.nl – info@klompenmuseum.nl

Spreekwoorden en gezegden waarin het woord klomp voorkomt.

De klomp is al eeuwenlang in gebruik in Nederland. Vandaar dat het woord klomp veel in uitdrukkingen wordt gebruikt.

Hier volgen er een aantal. Daaronder staan de verklaringen. Die staan echter door elkaar. Zet het nummer van de juiste verklaring achter de uitdrukking.

Nou breekt mijn klomp.

Hij loopt op een slof en een klomp

Zij dragen klompen uit dezelfde wilgen

Ik ga de klompen thuisbrengen.

Hij gooit er met de klompen naar.

Met de klompen op het ijs stappen

De klompen aan de wilgen hangen.

Op z'n klompen spelen.

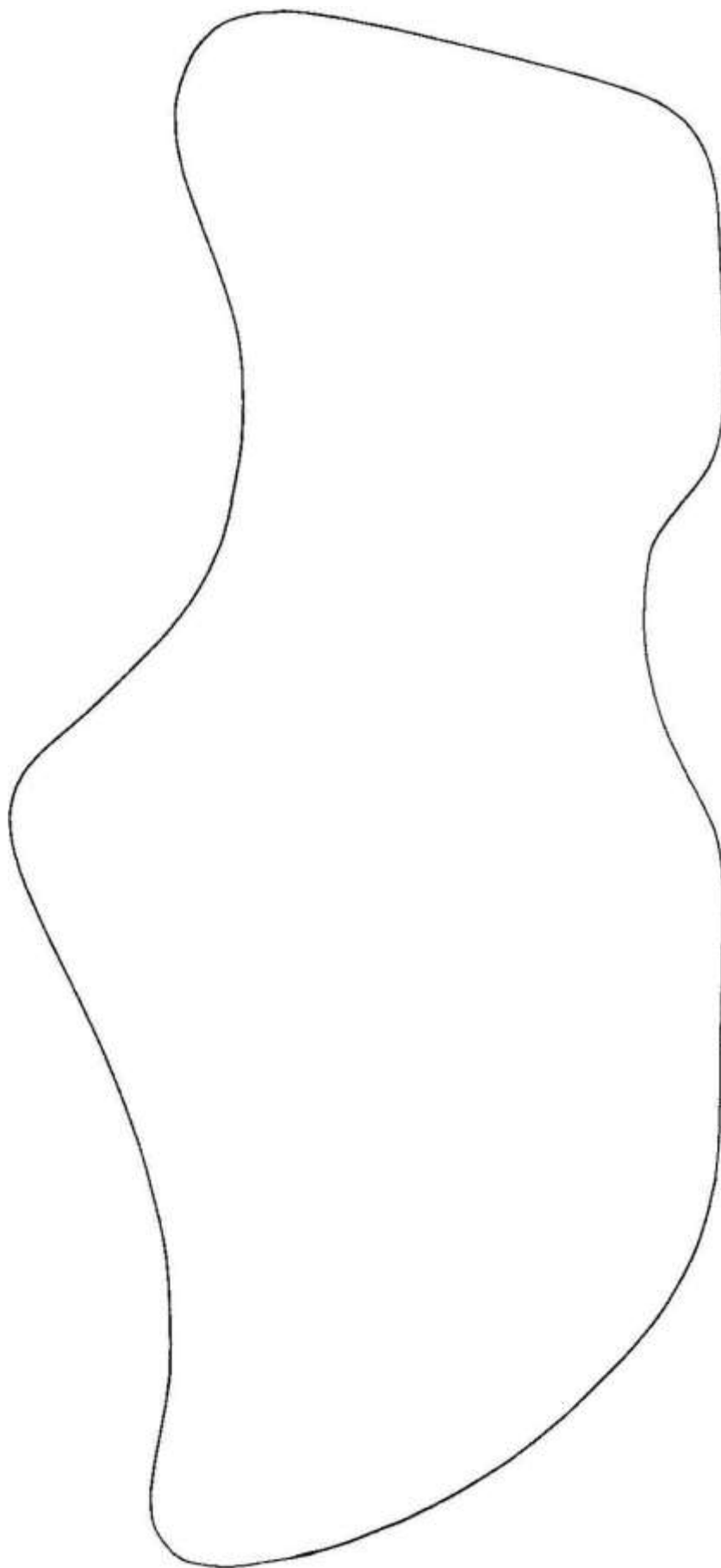
Iets op z'n klompen aanvoelen.

Er met de klompen door heen lopen.

Verklaringen.

1. Iets in de war sturen.
2. Ik ben heel verbaasd.
3. Onvoorzichtig zijn.
4. Vreselijk te keer gaan.
5. Iets begrijpen dat voor de hand ligt.
6. Hij heeft zijn zaakjes niet voor elkaar.
7. Er mee ophouden.
8. Zij kunnen goed met elkaar opschieten.
9. Ik ga naar huis
10. Arm zijn.

Kleur deze klomp en bedenk zelf de versiering

Internationaal Klompenmuseum

Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde

T 050-309 11 81 – W www.klompenmuseum.nl – info@klompenmuseum.nl

Antwoorden:

Pag. 1. archeologen

Pag. 2. Portugal/ Spanje/ Frankrijk/ Engeland/ België/ Nederland/ Duitsland/
Denemarken/ Noorwegen/ Zweden.

Sabot - clog (ook wooden shoe) - holzschuh

Pag. 3. Vanwege het geluid dat ze op de straat maken.
Zachter aan de wreef en de kap breekt niet zo gemakkelijk als bij een
klomp die helemaal van hout is.
Voordelig.

Pag. 4. meubels / zacht / licht / te zwaar en te hard.

Pag. 6. gaten / bodem / hak / Men kan er sneller mee werken en het werk is
gemakkelijker.

Pag. 7. Arme mensen droegen klompen en rijke mensen droegen schoenen.
Het stond dus mooier. / trouwdag.

Pag. 8. 2 / 10 / 8 / 9 / 6 / 3 / 7 / 4 / 5 / 1

Klompenmuseum Gebr. Wietzes
Postbus 13, 9765 ZG Paterswolde
Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde
Telefoon: 050 - 3091181
www.klompenmuseum.nl